

TELEGRAFULU ROMANU

Telegrafulu ese de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Prenumeratiunea se face în Sabiu la expeditorul foiei, pe afară la c. r. poste cu bani gata prin scrisori francate, adresate către expeditor. Prețulu pnenumeratiunii pentru Sabiu este pe anu 7 fl. v. a. iar pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 26.

ANULU XXII.

Sabiu în 30 Martiu (11 Aprilie) 1874.

tru celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. lera pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru prinț. și țeri streine pe anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platesc pentru întâia ora cu 7 cr. sirulu, pentru a două ora cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Invitare de prenumeratiune la „Telegrafulu Romanu“

pre patriarulu alu doilea (Aprilie—Juniu) alu anulu 1874. — Prețulu abonamentulu pre 1/4 de anu e:

Pentru Sabiu 1 fl. 75 cr. v. a.

Pentru Monarchia austro-ungurésca 2 fl. v. a.

Pentru Romani'a și strai-natate, 3 fl. v. a.

DD. abonanti sunt rugati a nu întârzi cu tramiterea prenumeratiunilor.

Adresele ne rugăm a se scrie curatu, și în locu de epistole de prenumeratiune recomandăm on. publ. avizurile postali, (Posta-Utalvány. — Post-Anweisung.) că împreunate cu spese mai puțin și că mai sigure pentru înaintarea baniloru de prenumeratiune la

Editoru „Telegrafulu Romanu“ în Sabiu.

Din caus'a SS. serbatori ale Invierii Domnulu nr. celu mai de aproape va aparé nu, mai Duminéca în 7 Aprilie.

Pecatele ocârmuirei noastre.

— Trei articuli. —

(III.) Bugetulu unei țeri este cea mai nemintita oglindire a opiniunii publice, ce predominéza, este, amu poté dice, cristalizarea acestei opiniuni în numerii statoriti. — Ocârmuirea finanțiară este menita numai a țiené compena între trebuințele și veniturile țerei. Nu ea statoréscé înse mesur'a acestoru trebuințe, precum nici medilócele, prin care ele au sa fia satisfacute. Acésta mesura se statoréscé numai în parlamentu și numai sub inriurirea opiniunii publice. Sontemu dara nedrepti, cându pentru starea deceduta a finanțieloru, inovatimu în prim'a linie pre ministrii resortulu finanțialu. Ei numai într'atât'a potu fi inovatiti, încâtu aplicarea bugetulu este neconștientósa, ori încâtu ei, prin informatiuni false asupr'a capacității de production a țerei, au inriurit spre statorirea unui bugetu pusu pre premise false.

Din nenorocire, ministrii nostri de pâna acum'a nu se potu corati de pecatele, ce au comis atâtu într'o privința, câtu și într'alt'a. Dara ast'a puțin impórta. Reulu armatu numai din lucrarea unui omu singuratecu este trecatoriu; elu încéta, îndata ce actorulu parasese terenulu de lucrare. Dupa ce s'au dus, ministrii nu mai sunt vrednici că sa vorbim despre densii.

Este înse unu reu permanent; — acél'a care pucece din opiniunea publica. Cu atâtu mai ageru trebuie sa-lu combatem pre acésta.

Trebuințele, atâtu ale unui individuu singuratecu câtu și acelea ale unui întregu socialu sunt facultativu deosebite. Unele sunt mai multu, altele mai puțin acute. Unele ceru că numai decâtu sa fia satisfacute, altele suferu, că satisfacerea lor sa fia amenata. Pucecându din acésta deosebire amu poté statori două categorii deosebite: trebuințele, care privesc a sustinerea

stărilor presente, și trebuințele care privesc dezvoltarea acestoru stări. Satisfacerea celoru dntăiu nu suferé nici o amenare; trebuințele de a două categoria înse, într'unu statu bine organizatu, numai atunci potu sa fia satisfacute, cându capacitatea de production a țerei permite, fără că sa fia atacatu capitalulu. O satisfacere preste capacitatea de production a țerei, cu atacarea capitalulu, nesmintitu trebuie sa aiba că urmăre ruinulu economicu. Acél'a, care avendu unu venit anulu de numai 2000 fl. — cheltuesce 2100 fl. într'unu anu, — acél'a, chiaru și abstragendu dela eventualități, trebuie sa se ruineze.

Acésta desconsiderare a capacității de production, lips'a de compena între consumarea și production a țerei este pecatulu finanțieloru noastre.

Ocupându-si positi'a, magiarii au desconsideratu tóte motivele finanțiare ori economice, fiindu determinati numai prin motivulu politicu, de care sunt preocupati.

Vedemu cheltuinđu-se milióne pen-infiintirea și sustinerea fortia a unor institutiuni, care n'au alta mențiune, decât sa grabéscă dezvoltarea unei anumite părți, sa redice var'a magiariilor ori chiaru sa impedece defasiurarea firéscă a populațiunii nemagiare. Putiense suntu dintre aceste, care nu suferéu amenare, multe, care potéu sa fia amenate pâna cându nu voru sosi vremi mai binecuvantate de Ddieu, — cele mai multe se impotrivescu înse cu o viață sanatósa.

Discuragiarea și tristeti'a tainita, care strabate prin intrég'a lucrare a celoru 21, nu lasa nici o îndoiéla, cumca și acésti fruntasi ai țerei au aflatu adeveratele cause ale reulu. Se vedesce mai alesu din acea, ca ei pretutindeni cércă a le astupă cu o ingrigire aproape parintéscă.

Statorindu astu-feliu caracterulu generalu alu decadentiei noastre finanțiare, este de prisosu a intrá în amenuntimi. Câte-va casuri speciale voru aruncá destula lumina asupr'a cestiunii.

S'au facutu îndreptări în administrati'a interna. Nu se poté trage la îndoiéla cumca „îndreptări“ au fostu de lipsa. Nu înse acele, precare le avem și chiaru nici acéste nu de odata. Prin despartirea jurisdicțiunii de către administratiune nesmintitu faceamu unu pasu înainte. Considerandu înse capacitatea de production a țerei, potéamu sa efectuim acésta despartire succesiv, precum s'a facutu într'alte țeri. (Chiaru și în Tr. Lta'a.)

Ei bine! dara opiniunea publica magiara a strigatu: „Da-mi dómne, — dara acum de locu!“ Si pentru ce acésta nerabdare? Pentru ca, prin despartire, magiarii nu cércă a simplificá administrati'a și a face jurisdicțiunea mai sigura, ci a castigá elementulu magiaru opositia de precumpănire. Ei au vorbitu un'a și au ganditu alt'a, au facutu un'a și ne-a aretat alt'a. Astu-feliu chiaru și acéste îndreptări au devenitu unu isvoru de nenorociri, care consuma în fiesce-care anu cu aproape 9 milióne mai multu decâtu înainte de siepte ani.

Totu astu-feliu de cheltuiuri aflámu și în resortulu culteloru și instructiunii publice. Universitate din Clasiu, gimnasiile paralele, puse lângă alte gimnasiile nemagiare și Ludoviceulu consuma sume

enorme, fără că ele sa aiba alta mențiune decât a servi că medilóce de inriurire etica asupr'a celoru-a-lalte elemente. Sustienu ca ele suntu stricacióse. Chiaru fiindu înse folositoare, ele potéu fi amânate.

Despre alte cheltuiuri, precum este subventiunea enorma a teatrulu pestanu și a altoru asediamente de folosu, mai multu particularu, este vorb'a de prisosu.

Mai semtite suntu relele economice urmate din fortiarea dezvoltării economice. S'au radicatu căi ferate preste căi ferate. Cu totu prețulu și numai decât magiarii voian a ajunge o a două Belgia.

Aici s'a desconsideratu mai multu capacitatea de production a țerei. Suntu aproape 15 milióne ce în fiesce-care anu platesce țier'a pentru căile garantate. Va fi óre cându-va o vreme, cându acéste căi voru aduce unu folosu, din care, capitalisatu, amu trage tocmai atâtea procent? — Cine scie? nimeni nu scie! — Câtu erá de bine, decă lucrám succesiv! — Ei, dara magiarii voiescu a paré, ce nu sunt!

Ridicoli au devenitu înse magiarii numai prio acea ca au pusu în bugetulu țerei aproape 10 milióne pentru sustinerea unei jocuri, care pare a fi pentru densii „lumin'a ochiulu.“ Trece tóta inchipuirea, cându vedemu facându-se parada cu honvedii, — o parada, la care toti trebuie sa asistám, toti trebuie sa platim — și de care numai magiarii preocupati se potu bucurá.

Fia destulu atâta!

Nu numai aici suntu insirate aproape 40 milióne, ce țier'a trebuie sa platéscă pentru satisfacerea unor trebuințe, ce numai succesiv ori chiaru de felu n'aveau sa fia satisfacute.

Nenorocitele operatiuni finanțiare au lipsitu numai pentru că sa fimu isbiti la starea presenta. Amu contractatu detorii preste detorii. Adi numai procentele detoriiloru trecu preste 20 milióne la anu.

Amu ajunsu pâna într'atât'a, încâtu trebuie sa facemu detorii nóue pentru că sa platim cametele celoru vechi. — Pâna unde vomu fi inca isbiti, este o cestiune, la care cu totii trebuie sa gandim. De ocamdata cércă înse ómenii situatiunii a o resolvá.

Si apoi stările economice suntu derangiate, comerțulu sta loculu, ómenii rabda lóme, camatarii stau deasupr'a, — și o parte mare a țerei se simte îndemnată, celu potienu, a nu lucrá spre îndreptarea reulu.

Fatia de asemenea stări propunerile celoru 21 fruntasi suntu o simpla parada de vorbe.

Carpite stăr'le noastre nu potu sa fia. Ele trebuiescu realcatuite din temelii.

Ioanu Slaviciu.

Presedintele casei representative face oficiosu cunoscutu, ca siediint'a cea mai de aproape a casei reprezentantiloru se va deschide Sambata în 18 Aprilie n. la 11 óre. Cas'a magnatiloru va țiené cu trei zile mai înainte adeca în 15, siediint'a sea prima, cărei va premerge în 14 o conferința generală a toturoru membriloru casei.

Ministru de finanțe Ghyoczylu, care va dá o icóna despre întregu bugetulu statulu și va cuprinde dispușetiunile, pre cari ministru are de cugetu a le propune câtu mai curendu. Esposeulu acésta se va presentá Casei re-

presentantiloru poté inca în decursulu acéstei luni.

Ministrii din Cislaitani'a s'au rein-torsu dela excursiunile întreprinse cu ocașionea ferieloru la Vien'a. Desbaterea proiecteloru delegi confessionalii a începutu dejá în 9 Aprilie n. Episcopatura va luá parte la desbaterea generală în cas'a de susu. La ordinea de di fiindu pusa esclusiv desbaterea legiloru confessionalii, alegerea membriloru în delegatiuni va urmă mai tardiu.

Responsulu Majestății Sele la scrisórea ponteficulu s'a tramisu la Rom'a împreuna cu o nota voluminósa data de ministriulu de esterne asupr'a enciclicii papali.

Cartea cea roșă nu va cuprinde nice depesi'a către contele Paar, nice depesi'a despre ultimulu conflictu din Bosni'a. Cuprinsulu celei dntăiu lu va comunicá înse cont. Andrásy delegatiuniloru. Ea vorbesce fórté energicu contr'a ori căru amestecu alu Curiei romane în afacerile interne ale Austriei. Cu privire la Bosni'a, Austri'a fiindu multiamita cu succesulu diplomatecu nu voiescu a vatemá decursive pre Pórt'a otomana.

În cercurile cele mai bine informate din Berlinu se vorbesce de unu ordinu alu imperatulu Germaniei, dupa care séu ministru imperialu de finanțe Kämpfhausen séu presedintele cancelariei confederative, Delbrück se va concredre cu funcțiunile cancelariulu imperialu pâna la insanatosiarea lui Bismark. Sanatatea acésti'a dupa scóirile din urma merge spre mai bine.

În caus'a cestiunii militare regimulu nu vrea sa scie de nici unu compromis. Din cercurile electorali sosescu la Berlinu atâtu prin adrese câtu prin telegrama manifestatiuni favorabile pentru armata.

Gubernulu francesu are de cugetu a presentá dupa redeschiderea Adunării nationale proiectulu de lege relativu la introducerea casei de susu. Dupa acéstu proiectu presedintele casei de susu are sa fia urmatoriulu eventualu alu presedintelu republicei. Legitimisti inca au de cugetu a face unu pasu decisiv punendu camerei întrebare: „Republica séu monarchia?“ Spre scopulu acésta contele de Chambord sa se fia decisu a conduce în persóna acésta afacere.

Afacerea Rochefort țiene Franci'a inca în o via miscare. Ministru Bróglie constatá în comisiunea permanenta fug'a lui Rochefort:

Economi'a în Biserica!

Biserica noastră a primitu prin Statutulu organicu o organizatiune constituțională, care decă se va aplicá bine, va aduce cele mai salutare rezultate. — Dara decă acésta aplicare va luá o directiune gresita, urmările potu fi mai funeste, decât a unei guvernări absolutistice; — Statutulu organicu cuprinde în sine simburile celoru mai subline principie, — dara aplicarea lor si pâna acum a datu ansa la diferite interpretări. — Manifestarea acestoru apoi a adusu pre unii la cugetări, ca Statutulu organicu aru avé lipsa de acele stramutări, cari li s'au parutu necesarie. Eu înse sustienu, ca Statutulu organicu — că unu fundamentu solidu, pre care avem de a aduce edificulu

bisericescu la perfectiune — nu se mai p^ote pune la intrebare de schimbare sau modificare, acest'a nu aru fi nice oportuna, dara nice de lipsa. Va ajunge pre deplinu deca divergentiile si indoielile, ce s'au ivitu la aplicarea lui s'aru lamori prin o instructiune pentru executarea Statutului organicu. Acest'a elaborandu-se pre bas'a reclamariilor si discutiunilor de pana acum prin sinode si prin jurnale — in forma de proiectu prin unii barbati esmitandi din sinula Consistoriului metropolitanu, s'aru presentat congresului spre pertractare si primire. — Numai atunci, candu bisericea provinciei nostre metropolitane aru patimi o schimbare esentiala, de esemplu, la inmultirea episcopieloru aru intrat necesitatea de a schimbá dispozitiunile de mai nainte ale Statutului organicu, dara numai cu privire la paragrafi respectivi, prin novele la Statutul organicu. —

In intielesulu acest'a avemu noi de a procede in desvoltarea organismului constitutional in genere, — iera nu apune totulu la intrebare. Ce se atinge in specialu, apoi aci campulu de discussiune e vastu. Instructiunea elaboranda pentru executarea Statutului organicu va ave misiunea de a suplini lacunele, de a complaná indoielile. — Numai unu punctu, si acest'a e celu mai gingasiu, ne constringe, de a fi cu mare precautiune in aplicarea lui chiaru dela inceputu, — unu punctu, care amenintia intregulu aparatulu Statutului organicu, — si acest'a e punctulu economicu punctulu banale. —

Déca amu aplicá noi totu aparatulu Statutului organicu cum se dice — pre bani ! — apoi ruin'a bisericei nostre aru fi neevitabile. Si durere — tocmai in punctulu acest'a, celu putienu pana acum amu fostu, de nu cu totulu necrutatori, — dara de buna séma — prea liberali: — urmárele acestei aparitiiu de já se ivescu ici coala, si proselitismulu pandesce numai la préda sea cá vulturulu de departe. —

Mi aducu aminte de o episoda din primulu sinodu archidiececanu convocatu pre bas'a Statutului organicu, ce ilustréza pre deplinu directiunea cea fatale, pre care erá sa apuce organismulu nostru bisericescu inca de atunci. —

Consistoriulu archidiececanu bisericescu are cinci membri platiti cu câte 1200—2400 fl. ; — Pentru agendele lui strictu bisericescu erau si suntu pré putienu ocupati : se face propunere, cá unulu din cei salarisati se tréca cá referinte

ordinariu la senatulu scolasticu, — prin acee'a aru cadé necesitatea de a créa postori salarisate in acestu senatu. — Dara ce se vedi. Nu numai nu se primi acestu expediente economicu, ci se facura contr'a propuneri, cá in senatulu scolaru sa se sistematizeze doue — trei posturi salarisate cu câte 2000—2500 fl. etc. etc. —

Atunci repausatulu metropolitu din presidiu ingalbinesce, i se face reu, pre dá presidiulu si dabiá se teresce pana a casa. —

— Dara ce e Presantite, sunteti bolnavi ? —

— Reu — fetulu meu ! acest'a voru prapadi totu ce amu adunatu eu in vr'o 25 ani. — Nu e pentru atari omeni Statutul organicu. Fia-care vrea sa-si creeze unu postu pentru sine. Mai multu, ei facu cá gain'a care ajunge la gramada de grantie adunate in siura cu multa truda, — si nu mananca numai pana se satura ci se suie in verfulu gramdiei, si inprascie gramad'a de bucate cu ghiarele in tote laturile. —

Alta-data convocá consistoriulu metropolitanu pentru vr'o câte-va cause merunte. — Cei mai multu lu napadira cu Reise — particulare esorbitante. — Nu mai cutediá de a aduna consistoriulu metropolitanu. — Déca aru face asiá dicea elu — si protestantii la conventele si sinodele loro, nu li-aru ajunge fondurile loro de milioane. —

De asta-data va fi destulu — meminisse.

Scopulu meu nu e de a episodisá, ci a indigitá dintre multe — macaru la unele puncte ale organismului nostru bisericescu, unde amu poté economisá si in bani — si in tempu, pentru ca si tempulu e bani.

1. Sa incepemu dela comuna. Alegerile prea dese la sinode si congrese voru deveni cu tempu prea molestose si cu spese. Aci s'aru poté simplificá lucrulu, deca alegerile la sinodele eparchiali s'aru face totu deodata cu cele dela congrese, si deca protocoalele de alegere s'aru poté tramite la scrutiniu si prin plenipotentiali pentru mai multe grupe de comune.

Comissionile pentru organizarea parochieloru si regularea veniteloru preotiesci sa nu se forciadie la tempu neoportunu candu e lipsa si fomete, — ci se potrivésca unu tempu mai fecundu. — Forciarea acest'a prin dieces'a Caransebesiului a avutu armári forte daunose-si metodelu in pucedere se fia mai multu

lui a stralucitu cu mai multa gloria si taria. Cáci aceea, ca cine-va numai prin chemarea numelui lui Christosu, a lucratu minuni, este mai multu cá candu insosi densulu (Christosu) le-aru fi facutu. Vedeti iubitorulu, ca minunile Apostoliloru dupa invierea domnului, au fostu mai mari cá minunile lui Christosu ? Nu este acest'a unu argumentu validu pentru inviere ? Cáci precum amu disu de já, afirmu ierasi : deca Christosu a muritu si nu a inviatu. atunci trebuie ca au incetatu si minunile ; in fapta inse aceste, nu numai nu au incetatu, ci au ormatu a fi mai marretie si mai sublime prin Apostoli adeca. Déca Christosu nu aru fi inviatu, si Apostoliloru le-aru fi fostu imposibile cá se faca atari minuni ; cáci a fostu un'a si aceea-si potere a domnului, carea au lucratu minuni atatu inainte cátu si dupa rastignire, — unele chiaru prin domnulu, iera altele prin Apostoli. Ca inse argumentulu despre inviere sa fia cu atatu mai invederatu si mai intielegibile, asia a trebuitu cá minunile dupa inviere sa fia mai sublime, cá cele de inainte.

Inse de unde soimu noi, intréba celu necredinciosu, ca Apostolii au seversitu aceste minuni in numele lui Isusu ? Din s. scriptura le respundu eu. Ci deca nu voiesci se concedi acestu argumentu si negi, ca Apostolii au facutu minuni, atunci recunosti in densii o potere a lui Ddieu, de ore-ce densii fára minuni au adusu totu rotogetulu celu mare a pamentului la cunoscentia adeveneriloru Ddieci. Intru adevéru, acest'a trebuie sa fia

moralu decátu imperativu. — Cu bun'a si mai intiepletesce mai multu se p^ote esoperá, decátu cu interpelárele si forciárele ce s'au facutu in sinodele Caransebesiului. —

2. In privint'a sinodeloru eparchiali, aru fi destulu deca tote agendele s'aru fini in doue trei dile, pentru ca spesele pentru diurne si altele suntu pré neproportionate.

Conventele reformatiloru etc. nici odata nu tienu mai multu decátu doue tre i dile, si deputatii participa si fára diurne, — se intielege inse, ca tote se pregatescu de consistóriele loro perfectu, incátu sinodele iau la cunoscentia si aplacitare. La noi e din contra ; sinodele mai intáiu denunescu comissioni, dupa cari trebuie sa ascepte, pana producu ce-va — deca producu ! — Déca nu, apoi se indrumédia de a aduce elaboretele la sinodulu viitoriu. — Ast'a e o anomalia ce costa si bani. — Pentru ce suntu consistóriele de câte 18 membri ? Comissionile de regula se esmitu numai pentru durat'a sesiunii cá sa referedie pentru diu'a urmatóre. Pentru codificári etc. chiamarea se fia a consistoriului. Acest'a are de a pune pre mésa sinodului tote gat'a, si ce nu e perfectu datu indereptu cu inviatiuni de a perfectoná, dara nu insarcinatu atátea comissioni cu spese preste spese.

Analogu cu multiplicare entia sine necessitate e si comissionea proiectata pentru administrarea fonduriloru comune ale dieceseloru Aradului si Caransebesiului, cá se manánce pre totu anulu câte 5—6000 fl. pre candu acest'a s'aru poté economisá, deca fia-care diecesa si-aru vedé de partea sea, si o aru administrá prin consistóriele sele, cari si altcum trebuie sa-si administredie ce mai au diecesele. — O asemenea anomalia aflámu la introducerea de Schul-rath in consistoriulu archidiececanu, o institutiune pre care nu o cunosce Statutul Organicu, si care si pana acum s'a aretatu netrebnicu — nu din vin'a persóneloru ci de sine insusi.

Déca archidiececanii au bani destui pentru supr'a inspectiunea scóleloru, apoi asemneze consistoriulu scolasticu d. e. 3000 fl. iera acest'a se imparta intre membrii sei cei siese ordinari tota archidiececa in in siese cercuri de inspectiune, cáror'a sa le dea Marschrou'ta si câte 500 fl. bani de caletoria ; sa mérga câte doi trei in diferite párti ; — si asiá intr'uno anu tota archidiececa e calatorita si suprainspectionata ; — pre candu unulu singuru sa fia din certu nu p^ote

cea mai mare minune, ca nisce barbati atátu de miseri, neinsemnati, neinvetiati si lipsiti, de cari au fostu numai 12, si-au potutu face fára minuni, de partisani ai loro, atáte cetáti si popóra, atátu de numeroase provincii, principii si regenti, invetiati si retori, bá mai totu rotogetulu pamentului !

Séu p^ote ca ai dorí se vedi si astadi intemplandu-se minuni ? E bine, voui sa-ti aretu si inca mai mari cá cele dinainte : nu numai pre unulu sculatu din morti ; nu numai pre unulu orbu facutu cu vedere, ci totu pamentulu, care este eliberatu din intanereculu raticirei. Nu numai singuru pre unu leprosu, care s'a curatitu, 'ti voui aretá, ci totu atáte popóra intregi, cari s'au curatitu de lips'a pecatului prin bai'a nascerei de a dóu'a. Ce minune mai mare poti se pretindi, o omule, candu vedi o schimbare atátu de mare si urmata atátu de iute ?

Voiesci se asli, cum a facutu Christosu totu rotogetulu pamentului se védia ? Eata, mainainte ómenii nu vedeau lemnulu cá lemnu, si piétra nu cá pre piétra, ci pre aceste lucruri fára viétia, le numiau Dumnediei ; atátu de orbiti erau. Acum inse scia, ce este lemnu si piétra, si credint'a i-a invetiatu, cine este Ddieu : cáci numai singuru prin credntia se p^ote, pre cátu se p^ote cuprinde acésta finntia eterna.

Voiesci se mai ai si unu altu argumentu despre inviere ? Schimbarea cea mare, carea a avutu locu in animile Apostoliloru dupa inviere ; acésta schimbare

caletori pretotutindeni nici in diece ani. — In fine la alegerea de membri in senatulu scolaru, sa se ia mai multa privintia la ómenii de specialitate scolaru, — decátu s'a observatu pana acum.

Alte observári le voui face cu alta ocaziune. De ocamdata si atát'a cátu amu atinsu p^ote dá destula ansa de a cugetá mai seriosu la punctulu celu mai delicatu alu aplicárei aparatului constitutionalu alu bisericei nostre — adeca la punctulu economicu. — Videant Consules !

G.

Proiectu

pentru procedura in procesele matrimoniale si divortiali, pentru forurile biser. gr. or. din archidiececa compusu de Dr. Ioane Borci'a, fiscu si defensoru la consistor archid.

(Urmare)

§. 50. Pártile litigante polu amaná dílele de infatisiare cu invoire reciproca, de câte ori voru voi, inse numai spre scopulu impacaciunei si deca un'a séu alta nu traciesce in pecatulu preacurviei.

§. 51. Dílele amanate are a le orenduí judecatoriulu astfelu, cá intre ele sa nu tréca unu restempu mai scurtu de 15 díle si mai lungu de 30 díle. Cu invoirea ambeloru párti p^ote fi restempulu mai scurtu séu mai lungu, inse nici odata mai lungu de 60 díle. Diu'a si óra de infatisiare se defige in fati'a pártiloru si spre aducere aminte li se admanéza câte unu biletu.

Reconventiunea.

§. 52. In casu, candu partea incta in primulu respunsu protocolaru reconvine pre actoru (§. 25.) si cere si ea divortiu din alte motive, deca actorulu dupa acest'a nu s'aru mai lasá la procesu, séu nu se va mai infatisiá si nu va mai alegá ; atunci dupa trecerea terminului de restitutiune, in casulu neinfatisierei, altcum de locu, se privesce partea actora de oponenta divortului, si partea incta reconventória se indrépta a-si aduce deosebita actie formalu la forulu competentu.

§. 53. Déca partea incta, ce se servesce de reconventiune, nu s'aru mai infatisiá spre darea dupliciei, atunci reconventiunea si cererea ei, resp. invinuirile aduse in acésta forma, nu se voru mai luá in consideratiune.

Despre procesulu scripturesticu.

§. 54. Statorindu-se form'a procesului scripturesticu, protopopulu conduce intregu cursulu procesului, si mai intáiu indrépta

este unu argumentu inca mai mare pentru invierea domnului de cátu insusi faptele miraculoase ale Apostoliloru. Este indeobste recunoscutu, ca chiaru nici la unu omu, pre care l'amu iubitu in viétia, dupa mórtea lui, nu adese cugetámu. Déca nici cátra celu viu nu s'a aretatu sinceritate adevérata, atunci cu atátu mai multu va fi datu uitárei dupa mórte. De aci vine ca nimenea pre amiculu séu invetiatoriulu seu, candu inca l'a fostu parasitu de já in viétia, 'lu preferéza si antepuno tuturora altor'a dupa mórte, cu deosebire candu vede ca acest'a propensiune si acest'a zelu au trasu dupa sine mii de pericle. Ci vedi, ca ce nu s'a intemplantu nici odata, se templá la Christosu si cu Apostolii ! Densii pána candu traia, l'au negatu si parasitu, la prinderea lui au fugitu si au datu dosulu — si acum, dupa ce a suferitu nenumerate batjocuri, defaimari si chiaru mórtea crucei, acum 'lu pretiuescu si radica preste totu, incátu pentru marturisirea numelui lui cu bucuria 'si jerifeau si viétia. Déca Christosu nu aru fi inviatu dupa mórte, cum aru fi fostu cu putintia cá acei'a, cari in decursulu viétiei lui fugiau de pericle, acum dupa mórtea lui sa se predee pentru densulu la nenumerate pericle ? Odinióra toti fugisera, bá, Petru de trei ori a negatu pre domnulu cu juramentu. Si acestu invetiacelu, care tráindu Christosu, s'a temutu de o servitórie, si s'a lepadatu de domnulu seu de trei ori, si in urma cu juramentu, acest'a acum dupa inviere atátu de puternicu a fostu schimbatu in

FOISIÓRA.

Din scrierile S-tului Ioanu Gura de auru.

Invierea lui Isusu Christosu, atestata prin minunile Apostoliloru.

(pentru serbatórea Pasciloru si Duminec'a Tomei.)

(Urmare si fine)

Christosu in tempulu petrecerei sele pre pamentu, a facutu semne si minuni, a sculatu morti, a vindecatu leprosi, scóte spirite rele, dupa aceste a fostu restignitu, si dupa cum afirma Iudeii, nu s'a mai sculatu. Ce se le reflectámu acum Iudeiloru ? Le vomu dice : deca Christosu nu s'a sculatu cum s'au potatu intemplantu dupa restignirea lui, in numele seu minuni mei mari, cá cum a facutu elu insusi ? Nici candu a mai facutu cine-va lucruri mai mari dupa mórtea sea, cá in tempulu viétiei sele ; dupa mórtea lui Christosu, numele seu a lucratu minuni, cari dupa felu si calitate si in totu modulu au fostu mai mari cá cele de nainte. Au fostu mai mari, cáci cátu au fostu in viétia, umbr'a Domnului, nici odata n'a desceptatu morti, inse umbr'a apostoliloru prin puterea lui Christosu a facutu acésta de mai multe ori. Si ierasi : minunile dupa inviere a fostu mai mari, cáci la minunile de mai nainte elu a fostu singuru domnulu, dupa restignirea sea inse, chiaru si servii sei numai in numele seu a facutu minuni mai mari si mai sublime, incátu prin aceea puterea

pre actoru a-si presentă actiunea sea formală în scrisu (deca acést'a nu o au facutu la diu'a contestărei procesului), în terminu de 15 zile dela diu'a amintita încependu, care terminu, se mai pôte prelunghi înca cu alte 15 zile, încependu dela terminulu espi-ratu, înse numai cu acea urmare: ca deca actorulu nici la acestu terminu prelungitu nu-si va presentă actiunea, se privesce, ca nu voiesce a-si mai persecută procesulu de divortiu, și dupa espirarea terminulu de restituțiune, actele se depunu la archivu.

§. 55. Actiunea presentata (dupa formă a. 72.) resp. unu esemplariu, cu ac-lusele în copie, o întiméza protopopulu păr-tiei inete, cu acea resolutiune scrisa pre dosulu ei, ca partea ineta are a-si presentă respun-sulu ei în scrisu asup'ra actiunei, în ter-minu de 15 zile, încependu dela intimatiune, care terminu se mai pôte prelunghi cu alte 15 zile dela espirarea celui dintăiu înce-pendu. Deca partea ineta nici pâna la alu doilea terminu nu-si va fi presentatu respun-sulu, atunci protopopulu o va admonă prin o resolutiune, ce se va impartasi și ac-torelui, într'acolo: ca deca respun-sulu nu se va presentă nici pâna la alu treilea terminu, ce se va prefige cu 30 d le dela espirarea terminulu alu doilea, numindu-se apriatu acea di, și deca actorulu dupa trecerea ace-stui terminu va insistă în divortiu, forulu va pasi la cercetarea dovediloru produse de actoru și va decide caus'a.

§. 56. Respunsulu presentatu se întiméza fără a nanare păr-tiei actore, spre a-si presentă replică în terminu de 15 zile dupa intimatiune. Asi se urméza și cu cele-lalte scripte. Pentru replica și duplica, la cere-rea espresa a păr-tiei respective, se pôte pre-lunghi terminulu primu de 15 zile înca nu-mai cu alte 15 zile, încependu dela termi-nulu (espiratu. Pentru triplica și cuadru-plica nu se potu prelunghi terminu.

§. 57. Deca actorulu în terminu §. 56. nu-si va presentă replică, nici nu va dechiară, ca nu mai pôte séu nu mai voiesce a alegă, se privesce, ca nu-si mai per-secuta procesulu, și actele dupa trecerea terminulu de restituțiune, se depunu la archivu. Iera deca partea ineta nu-si va presentă duplică în acei terminu, nici nu va dechiară, ca nu mai pôte séu nu mai voiesce a alegă, atunci dupa espirarea terminu-lui de restituțiune, deca actorulu va insistă în divortiu, se procede la cercetarea dovediloru aduse de păr-ti. Asemenea se procede și atunci, cându triplică séu quadru-plică nu s'aru presentă la terminulu primu, pentru a cărui intardiare nu se da restituțiune.

cătu nu s'a sfitu de intréga lumea, si în midiloculu a totu poporulu a vestitu în publicu ca celu restignitu și ingropatu, a trei'a di a iniatu din mortu și s'a inal-tiatu la ceriu. Acést'a o face acum fără de nici o frica, și acést'a schimbare a sea ne documentéza în modu reale, ca elu pre celu ce a iniatu, l'a veditu întru adeveru. De unde a capetatu Petru acestu curagiu? De unde de aiurea, de cătu ca elu a fostu pre deplnu convinsu despre inviere? De ore-ce elu l'a veditu, a vorbitu cu densulu, si l'a auditu investiendu despre venitoriu: pentru aceea a cutezatu acestu curagiu, sciindu ca acést'a se intempla pentru unu mentitoriu viu, și acum câstiga o putere mai mare, în cătu pentru Christosu a și muritu și pentru densulu a lasatu a se restigni cu capulu în josu.

Cându asiă dara vedî ca dupa mórtea lui Christosu, în numele seu, s'au tem-platu mai mari minuni cá mai nainte, și invetiaceii sei acum mai multa se tiene-au de elu, cá mai nainte, în cătu preste totu loculu manifestau mai tare incredere, și în tóte aretan o schimbare marétia și admirabile: asiă din aceste sapte com-pline si eveneminte fa conclusionea, ca cu mórtea lui Christosu nu au încetatu tóte ei cu deosebire ca elu au iniatu, traiesce si elu, celu rastignitu, este Ddielu celu viu și nemuritoriu. Căci deca nu aru fi iniatu, aru fi fostu imposibile cá discipulii dupa mórte-i se faca mai mari minuni cá mai nainte. Odimóra lu para-sira chiaru si Apostolii, acum alérga tóta

§. 58. Deca partea ineta va face in-trebuintiare de reconventiune în procesulu scripturisticu în primulu respunsu și va cere din alte motive și ea divortiu, ceea ce se va însemnă și pre rubrică scriptului („res-punsu și contra actiune“); iera partea ac-tora în acestu casu nu-si va presentă re-plică sea în terminu prescriși, iera deca partea ineta reconventória dupa trecerea acelu terminu și de restituțiune, din nou va cere deciderea cu divortiu din motivele aduse de ea și cererea se va afli de teme-nica, atunci partea actora se privesce de oponenta divortiuului și actiunea ei primitiva nu se va mai luá în consideratiune, ci ea se va citá în 3 terminu de câte 15 zile la infatiare și respundere asup'ra actiunei contrarie, iera de nu va ascultá se va pro-cede la cercetarea dovediloru păr-tiei recon-ventória; iera deca se va infatisi și va remané pre lánge divortiu și actiunea data, atunci se va îndreptá la deosebita formală actiune nóua, și se va osandí la rebonifica-rea speseloru păr-tiei contrarie.

Deca înse partea ineta reconventória dupa contr'a-actiune, în casulu de susu, nu va cere din nou divortiu, păr-tile se privescu de impacate și actele se depunu la archivu. Dispusetiuni pentru ambele for-me procesuali.

§. 59. După ce s'au datu actiunea și respunsulu, iera în casu de reconventiune numai dupa darea replicei, pôte un'a séu cee-lalta parte sa dechiaré, ca nu mai pôte séu numai voiesce a alegă mai departe, ci ca din destulu au alegatu și au adusu tóte dovedile, în acestu casu înse protopopulu este datoriu a citá pre ambele păr-ti înca odata la o di anumita, în unu restempu de 30 zile dupa dechiaratiune, spre infatiare și as-cultare resp. spre pertractare finala, la carea se voru ceti tóte actele de pâna aci și se voru întrebá păr-tile despre cele neces-rie. (§. 451. Comp. dr. can.)

§. 60. În fia-care stadiu alu procesulu actorulu si pôte retrage actiunea sea și invinuirile aduse, dechiarandu acést'a la pro-tocolu și în persóna, înse numai cu acea adaugere, ca elu voiesce a întregi conviet-tiurea cu sociulu seu. În casulu acést'a protopopulu resólva caus'a prin decretu pen-tru întregirea casatoriei, îndrepta pre păr-ti la conviettiure, iera în contra acestei de-cretári nu se admitu remedii de dreptu.

Deca actorulu primitivu în casu de reconventiune si retrage actiunea, încéta totu cursulu procesulu și partea recon-ventória are voia numai a intentá procesu separatu.

lumea la densulu, si nu numai Petru ci și alții, mii și mii, mai cu séma de ace-li-a, cari traindu mai lárdu, nu au veditu insisi pre celu iniatu, si-au jert-fitu viétia pentru densulu, au lasatu a se decapitá si au suportatu nenumerate su-ferintie, numai cá se póta remânea con-stanti în marturisirea credintiei si se póta mori în ea. Cum a potutu acum a se adeverí, o necredinciosule, acéla care dupa parerea ta a remasu în mormento si nu a iniatu; cum a potutu acelu mortu cá pre urmasi sa-i misce asiă tare cá se lu adore și mai bucurosu se su-pórte tóte, de cătu a se lapeda de cre-dintia întru elu? Vedi acum, cum ade-verescu acestea în modu invederatu in-vierea lui? Minunile cari s'au intemplatu dupa mórtea lui si se intempla, propen-siunea cea mare care au manifestatu atunci si acum, periclele căruru s'au supusu credintiosii; tóte acestea suntu argumente pentru invierea domnului!

Pentru aceea, iubitoru, se nu in-cetámu a glorificá si a prémari pre celu iniatu, cá odata se ajungemu la buna-tátile cele vecinice si neesprimaveri, prin darulu si iubirea de ómeni a domnului nostru Isusu Christosu, cărui impreuna cu Tatalu si Spiritulu celui Santo si de viétia facatoriu, se cuvine onórea si pu-terea, acum totu-déun'a si în eternu. — Aminu. —

Sabiiu în Martie 1874.

Greg. Pletosu.

§. 61. Deca la începutulu séu în de-cursulu procesulu se face impaciure între păr-ti, la carea păr-tile au sa fia ambe de fa-tia, protopopulu improcolédia pacea cu tóte conditiunile ei, si pastrédia proto-co-lulu la archivu, iera păr-tiloru li se da câte o paria oficiósa de pre acéla.

Despre restituțiuni.

§. 62. Deca vre-o parte litiganta au intardiatu séu acea di de infatiare séu acelu terminu de presentarea scriptului, dupa a căruru intardiare se prescriu urmári le-gali, pôte justificá intardiarea prin o suplica, carea numai în terminu de 15 zile dupa espirarea terminulu séu zile intardiate se va pôte primí, unde va adeverí, ca intar-diarea nu s'au facutu cu tvointia sea (§. 446 C. dr. can. si can. 27 Cartagen'a.)

§. 63. Restituțiunea pentru fia-care parte numai odata se pôte cere si concede în acelu procesu; ea nu se admite pentru intardiarea triplicei séu quadriplicei a re-flessiuniloru asup'ra cercetărei, a recursuri-loru si apelatiunei (§ 110.)

§. 64. Protopopulu este detoriu a re-solvá cererea de restituțiune în decursu de 8 zile si fiindu motivata a o concede prin decretare, în contra cărei'a nu se da remediu de dreptu, si a insciintia pre ambe păr-ti.

§. 65. În contra acelei decretári prin carea s'aru respinge cererea de restituțiune, se pôte recurge numai pâna la consistoriu în unu terminu de 8 zile.

§. 66. Prin cererea restituțiunei se impedece darea sentintiei finali, nu înse si cercetările, cari se voru aretá necesarie.

Despre instruirea procesulu.

§. 67. Espunerea causei si aducerei motiveloru si a dovediloru se face în ac-tiune si în respunsu, si numai cele trecute cu vederea séu ce se facu prin scriptele ur-matóre necesarie se aducu în cele-lalte ale-gatii. Alegati'a are a se face pre scurtu cu modestia si buna cuviintia.

§. 68. Actiunea va coprinde d. e. ur-matórele: etatea si religiunea, resp. trecerea si cununi'a păr-tiloru (1-a a dóu'a etc.), tem-pulu conviettiurei si alu desbinărei lor, ocu-patiunea si locuintia lor; deca au prunci, căti, de ce etate, si sexu? causele desbi-nărei si motivele divortiuului, iera deca vine la mijlocu adulteriulu, sa se numésca per-sónele culpabile, séu deca esista prunci ne-legiuiti, sa se produca atestate de botedi, si sa arete persónele, cari póta vin'a casa-toriei nefericite, în fine sa se precisedie pe-titulu în esentia causei si a speseloru pro-cesuali, si sa citedie legea (§ 473 l. r. can.)

§. 69. Partea ineta sa se dechiaré la tóte espusetiunile actiunei, sa întregésca lipsele, sa îndrepte erorile si neadeverurile ei, sa se dechiaré asup'ra dovediloru aduse, sa espuna legea pre carea se radima si sa-si precisedie petitulu în privintia causei prin-cipali si a speseloru.

§. 70. În alegatiunile urmatóre sa nu se mai repetedie cele enarate.

§. 71. De regula este petitulu actiunei divortiali: deslegarea matrimoniului, iera alu respunsulu păr-tiei inete este: sustie-nera acelu'a. Petite conditionate, adeca prin cari un'a séu alta parte face despar-tirea séu conviettiurea aternata dela platirea speseloru procesuali séu dela contracte des-pre avere, nu se potu luá în conside-ratiune.

§. 72. În procesulu scripturisticu fia-care scriptu are a se presentá în dóue esem-plare, dimpreuna cu ac-lusele în originalu si copie, dintre cari unu esemplariu cu ac-lusele originale se retienu la foru, iera cele-lalte cu copiele ac-luseloru se impartiescu păr-tiei contrarie cu resolutiunea cuviinciósa.

În procesulu protocolaru ac-lusele se potu produce numai în originalu, cari se retienu la foru si se potu aci vedé si decopiá.

Ac-lusele actorelui se insémna în ren-dulu lor cu litere, ale inctului cu cifre.

Rubrulu unui scriptu are sa coprinde: numirea forului si locului lui, numirea păr-tiloru, numele scriptului, titlulu procesulu si numerulu ac-luseloru (§. 30|1854.)

§. 73. Atestatele de botedi si de cu-nunie, cari trebuiescu sa fia date în form'a matriculeloru originale, cá estrase fidele din acelea prevediute cu subscrierea parochului

si sigilulu parochialu, cu nrulu fóiei matri-culeloru, asemenea si atestatulu de trecere religionara precum si adeverintia parochiala despre încercările de pace, cari tóte acestea suntu neaperatu de lipsa, se potu produce si numai în originalu de cătra partea actora, în casu de lipsa se potu recurá din oficiu; si partea ineta are voie ale produce pre acestea.

§. 74. Cine aduce dovada prin mar-turii are se formuledie în procesulu scriptu-risticu întrebările (utripuncte) pre cari fo-rulu le pôte întregi si rectificá.

§. 75. Scriptele aduse în procesulu scripturisticu precum si ori-ce suplica în scrisu, cari nu suntu scrise si subscribe de cătra partea litiganta, trebuiescu sa fia sig-nate si resp. subscribe de unu avocatulu au-torisatu altcum sa se retramita scriptulu procesualu spre îndreptare. (ord. consist. din 25|10 1871|2 1870.)

§. 76. Cându se póta procesulu prin avocatulu si acést'a representédia pre o parte litiganta, avocatulu este detoriu a pre-sentá plenipotenti'a formală subscrisa de partea litiganta si de dói martori (§ 22), Plenipotenti'a nu se pôte estinde si la in-cheieri de impaciuri si la dechiaratiuni despre insistarea în divortiu.

§. 77. În procesulu protocolaru pro-topopulu deschide unu protocolu pentru fia-care procesu, carele se începe cu încercările de pace si se continua, trecendu-se în acéla tóte actele intemplate si vorbirile păr-tiloru, precum si resolutiunile si tóte alte dispu-se-tiuni, în rendulu precum urmédia acestea pâna la fine, cu datulu si subscrierile neces-rie. Ac-lusele vinu la loculu lor citate si cu semnulu cuviinciosu prevediute, iera suplici deosebite, asemenea si protoco-le de investigatiune si bilétele de intimare se în-sémna între ac-luse în rendulu ce au urmatu. Tóte resolutiunile si desimile date păr-tiloru trebuie sa se tréca la protocolu în rendulu lor, lánge cari se insémna si datulu espe-ditului. Protocolulu incheiatu trebuie cusutu si atiele imprimate cu sigilulu forului.

§. 78. În procesulu scripturisticu de-schide protopopulu unu registru pentru fia-care procesu, (carele întregu se pastrédia în unu fasciculu) iera în registru se trecu în rendulu chronologicu tóte actele si scriptele sub numeri si cu titlulu lor pre scurtu si datulu dimpreuna cu ac-lusele; iera regi-strulu servesce apoi cá rotulu de acte. Fia care scriptu séu suplica intrata la foru se prevede la capulu rubriciei cu datulu la carele au intratu (presentatulu si cu nrulu pro-cesulu, pr. 1 Maiu 1873 ad. Nr. 8) cu carele se prevedu tóte ac-lusele (cu ad. Nr.) Despre cercetări si probatiuni (dovedi.)

§. 79. Forulu de 1-a instantia, dupa seversirea pertractărei si incheieri proce-sulu, séu în casulu §-lui 93 si 66 si mai nainte, procede la cercetarea si esaminarea dovediloru. Despre ascultarea marturioru si oculatei insciintiadia si pre păr-ti.

§. 80. Probatiiunile potu fi 1) prin marturisiri 2) prin juramentu 3) prin docu-mente, 4) prin oculata judecatorésca 5) si prin marturii (§ 453 C. dr. can.)

Actorulu (asiă si contra actorulu re-conv.) este detoriu a-si dovedi afirmatiu-nile sele. Cercetarea merge în acést'a di-rectiune, înse se estinde si asup'ra acelu momentu si dovedi aduse de partea ineta séu cautate din oficiu, prin care pôte esi la lumina, ca matrimoniulu pôte esista ne-vatematu.

§. 81. Marturisirea păr-tiei litigante, încátu aceea se refera la motivulu divortiu-lui, si este depusa seriosu, libera si în li-nisce de insusi partea litiganta inaintea fo-rului, numai atunci pôte servi de dovada, deca lucrulu pre care l'au marturisitu, se va adeverí si prin alte dovedi séu impregiurări séu intemplári constatate. Forulu are sa fia cu cea mai mare atentiune la esaminarea marturisirei, cá nu cum-va în aceea se fia ascunsa vré o întielegere între păr-ti despre divortiarea lor. (§ 447 nota C. dr. can.)

§. 82. Cându partea ineta aru mar-turisi, ca invinuirile si motivele aduse de partea actora, aru fi adeverate, si aru cere si partea ineta divortiu totu din acelea cause,

o atare marturisire sa nu se ia in consideratiune.

§. 83. Juramentul partilor in procese divortiale incatu se refera la motivele si cauzele divortului nu se admite.

§. 84. Documentele publice facu deplina dovada despre cele ce cuprindu in tr'ensele, deca acelea sunt date de catre jurisdictiuni publice: bisericesci, politice si civile, in sfera activitatii lor (§ 463 c. dr. can.)

§. 85. Documentele private de sine nu facu dovada in procesele divortiale; inse acelea, deca autenticitatea lor va fi dovedita, potu servi de intaricere a altei probatiuni sau impregiurari si fapre constatate.

§. 86. Autenticitatea documentului privat se pote dovedi de catre celu ce se provoaca la documentu dupa normele procedurii civile a statului, prin urmare si prin marturisirea partii contrarie. (Can. 131 si 138, Cartageu'a.)

§. 87. Probatia principala in cause divortiale se face prin fasiunea marturioru demne de crediamentu si jurate (testificatiune) (Pravila c. 24, can. 9 Teofilu, § 470 p. 6, C. dr. can.)

§. 88. De martorii nu se potu primi absolutu: cei pedepsiti pentru juramentu strembu, cei infami si escumunicati, partile in sesi, cei ce din slabiciune trupesca sau spiritala, nu se potu admite adevuru, cei ce sunt in eta'e sub 14 ani, sau au fostu atunci, candu s'au intemplatu fapta, fiii partiloru litigante, si judecatorii aceluia-si procesu, afara deca inaintea lor, siediendu la judecata s'au intemplatu fapta. (Can. 6, sin. II; Can. 8, 137, 138 sin. IV; Can. 75 apost.; Can. 140, Cartag.; § 457, 460 C. dr. Can.)

§. 89. Relativu incapaci de a testifica, deca adeca partea contraria se va opune la testificarea lor, sunt: rudeniile de sange ascendente si descendente si fratii partiloru; servitorii comprobantelui si cei ce locuiescu cu elu dimpreuna, tiitorea sau tiitoriulu lui, si cei ce au datu ansa la stricarea casatorici; avocatulu partii in procesulu portatu de elu si cei ce traiescu in dusmanie cu vre-o parte sau tragu vederatu folosu din urmare divortialu (prav. C. 22)

Totu-si remane inse la matur'a judecata a forulu ca, elu se pote asculta si juru pre acci aici numiti de martori, in impregiurari grave si deca numai din testificatiunile lor se va potea lamuri lucrulu.

§. 90. Marturioru ce testifica numai dupa audire, iera nu dupa propri'a cunoscintia, nu li se da crediamentu; precum nici suspiciunea, ce se nasce din sioptiri si vorbe rele si din clevele desiarte nu se ia in consideratiune (prav. C. 24; Can. 6 Teofilu.)

§. 91. Doveda deplina se face prin testificatiunea celu putienu a doi sau trei martori demni de crediamentu si jurati. Juramentulu se depune de ori-ce martoru mainte de fasiunea sea: ca adeca va spune toate, ce le scie sau ce va fi intrebatu, cu adevuru si nu va ascunde nimica, fiindu i Ddieu martoru si judecatoriu. (juram. promisoriu) (Can. 75 apost., can. 85 sin VI; prov. C. 24.)

Preotii sau oficiantii de statu si toti aceia, cari in functiunea in carea se afla, au depusu juramentu oficiosu nu se supunu la juramentu, ei li se aduce numai aminte de juramentulu, ce l'au depusu in functiunile lor.

Dupa depunerea juramentulu, se intreba martorulu de etatea si religiunea lui, de locuinta si familia lui, despre rudenia cu partele si alte referinte catre ea, apoi despre obiectele testificarii.

§. 92. Marturiile se citeza si se asculta la scaunulu protopopescu sau dupa impregiurari si la domiciliulu lor prin protopopulu si unu notariu actualu sau prin 2 sau 3 preoti, ca comisari esmisi.

In contra comisariilor, despre cari se incunoscintieza partile (§. 68.) se potu face obiectiunile §-lui 5. inse numai in terminu de 8 zile, si aflandu-se temeinice se esmitu alti comisari.

Martorii ce locuiescu in altu tractu se asculta si jura acolo in urm'a recuistiunii. Normele §-lui 31 se potu aplica si la martori, si in casu de neascultare se pote recuira judecatori'a civila a asculta si juru pre martori sub urmarile legii civile.

§. 93. Marturiile se asculta numai unulu, cate unulu si nu in publicu. La ascultare trebuie sa fia de fatia doi partii de incredere alesi de catre parti sau chemati din oficiu; si partile in sesi si advocatii sau aperiatori lor potu sa fia de fatia, inse nu au voie a intrebati sau a intrupe pre martoru, ci intrebati au a le aduce la cunoscintia oficialului si prin acest'a a se pune martorului inainte. Martorulu inse din motive grave pote cere, ca ambele parti litigante sau parintii, fiii si fratii lor sa nu fia de fatia la testificarea lui. (Anal. din can. 38. Cartag.)

§. 94. Fasiunea martorului are a se lua la protocolu asi precum vorbesce elu si in prim'a persoana, fidelu si corectu, conformu spusei lui, apoi a fi se proceti fasiunea carea, aflandu-o fidela, o va subscrie elu insusi sau cu punerea degetulu prin unu altulu din senulu comisiunii.

Dupa incheierea protocolulu de investigatiune, acest'a se subscrie de oficialu resp. de catre comissari de catre barbatii de incredere, si partile sau aperiatori lor, de voru fi de fatia.

§. 95. Oculat'a se orenduiesce de catre foru sau de la cererea partiloru, candu ea va fi necesara, si se face ca si ascultarea marturioru, inse prin picipatori de lucru. Iera patimi, bole si neputintie trupesci si spirituali, spre a caroru cunoscere se cere deosebita esperintia se cercetedia prin experti, resp. medici si mosie autorizate, spre care scopu forulu pote recerca din oficiu pre unulu sau mai multi experti spre facerea oculat'ei si darea opiniunii sau pote indrepta in casuri mai usiore si pre parti cu o recuistiune din partea sea spre a se supune sub cercetare medicala si a aduce atestata carele inse are a se da la recuistiunea oficiosa.

Atestatorulu si pareriloru medicali, ce le producu partile in scrisu, pre cale privata, li se pote da crediamentu, deca partea contraria nu le va ataca, altcum se pote recuiva editorulu spre alu atentia.

(Va urm'a.)

Multiamita publica.

Oferte benevole pentru st'a biserica din opidulu nostru Deju a mai venitu: Unu rendu intregu de vestiminte la s. altariu in pretiu de 60 fl. v. a. donatu de catre onorati d. membri ai comitetulu parochialu gr. or. din cetatea Sabiu; dela epitropulu Ursu Hertia si soci'a sea Flor'ea din Rogozu (protopr. Solnoculu II) 30 fl. spre cumperarea unui potiru; dela Florea Bud'a si soci'a Irina din Felsu Rosai langa Deju, 4 sfesnice de lemnu cu 4 faclii, pretiu de 10 fl. v. a.; dela preotulu I. Cupsi'a din Costeni unu Octoichu bogatu in pretiu de 10 fl.

Taturoru acestora binefacatori le aducemu prin acest'a cea mai profunda multiamita publica.

S. Cupsi'a, Mich. Stieru,
pres. not. com. par.

Varietati.

(+) Ananie Popu preotu si v. fiei si fiiloru Morlac'a in numele lui, a fiei si fiiloru Carolin'a Iulio, Ioanu si Emiliu, a numei socra Teresia Popu si consorutei acesteia Carolu Halkary, a fratiloru Amfilochiu preotu in Molosigu si Leontinu jude la tribunalulu reg. in Clusiu, a sorei Iulian'a mar. Rezej, a sororiloru repausatei Ann'a, mar. Galu, Carolin'a, mar. Ciriacu, Claris'a si Paulin'a, si a numerosiloru consogeni si afini cu inim'a infranta de dorere face cunoscutu ca pre iubita sea sotia resp. muma fiica, sora

si cumnata Francis'o'a Popu nasc. Alpini in urmareea unui morbu greu in anulu vietii sele 36 si ala fericitei casatorii 20, in 7 l. c. s. n. a adormitu in Domnulu.

Cultulu fanebrile se va serba dupa ritulu gr. catolicu in 10 Aprilie la 10 ore diminet'a si remasitiile pamentene se voru inmormenta in cimiteriulu locale, iera parastasulu pentru repausulu sufletulu mortei se va tieni in 14 Aprilie s. n. la 9 ore diminet'a in biserica locala, la care actu de dolu suntu invitati toti consogenii, amici si cunoscutii. Fia-i tierana usiura si memora binecuvantata!

** (O templare spaimentatoria.) Din Hod-Mezö-Vasarheiu i se scrie lui „P. Ll.“ urmatoarea templare infricosiata:

Nazarenulu Szabo si-a junghiatu unulu seu copilu de unu anu si jumtate si de o frumsetia rara, spre a aduce „Domnulu“ o jertfa de sange. Organele de securitate publica din cetate indata ce li se facu cunoscutu acestu casu, arestara pre fanaticulu parinte si-lu predara judecatoriiei criminale.

Starea lucrulu mai de aproape a fostu acest'a: Luni diminet'a (in 30 Mart. st. n.) nimitulu nazareanu desceptandu-se din somnu descoperi societ'ele sele, ca i s'a aretatu „Duhulu santu“ si i-a poruncitu sa curetie pecatulu nazareniloru prin acea, ca se aduca „Domnulu“ o jertfa de sange. Densulu porunci societ'ele sele sa chie doi martori spre a face rogacionile trebuinciose si spre a asista la jertfa.

Femei'a, carea nu presemtia inca fapta spaimentatoria, aduse pro mam'a si sora cantarulu. Dela 9 ore pana la amidi se cantarul psalmi si Szabo descoperi in urma, ca copilulu seu de unu anu si jumtate e acel'a pre care lu cere Domnulu prin duhulu santu. Femeile spaimentate pusera tote la cale spre a face pre parintele esaltatu sa intielga catu de teribila e fapta ce voiesce sa o comita, si ii facura propunerea, sa junghia in loculu copilulu unu mielulu seu o gaina. Szabo inse remanendu si consecutulu lu a mana o secure bine ascutita si dupa mai multe lovituri taiu capulu copilulu.

Mi se revolta pen'a a scrie acest'a; me cuprinde unu sentiu neindatinatu facendu acest'a si totusi afiu de lipsa, dice corespondentele, a da acesta templare la publicitate, ca sa scie lumea, ca fanaticulu religunariu mai traiesce inca si pana unde pote elu duce pre omu. Candu fu arestatu, nazarenulu Szabo declaru, ca a adusu „Domnulu“ o jertfa placuta, ca a altmintrenea, l'aru fi tienutu Domnulu de mana, inainte de a da copilulu seu lovitura de morate, precum s'a templat cu patriarchulu Avraamu, candu a voit sa jertfesca lui Iehova pre fiulu seu Isacu.

** Bibliograficu. S'a pusu si curentu va esti de sub tipariu: „Antai'a partedin „Deprinderi incomputulu din capu“, manualu pentru invetiatorii romani.

Acestu manualu este lucratu prin subscrisulu, dupa metodulu celor mai practici pedagogi germani. Este impartitu dupa primii 3 ani de scola, cuprindiendu fia-care anu cele 4 specii de computu.

DD. Invetiatori dara si instructorii privati, voru fi simtiendu lips'a de unu asemenea manualu, de aceea mi si permitu a-i ruga, sa se abonedie si prenumere acestu manualu, carele nu costa decatu 40 xr. cu spedare cu totu. Indata inse, ce numerulu d-loru abonanti va trece preste 400, pretiulu va mai scadea, si fiindu ca scopulu meu nu este a face specula din edarea acestui manualu, ci mai cu seama a face unu micu servitiu d-loru colegi si invetiamentulu popularu, m'amu resolvatu, ca sum'a ce va trece preste spelele tipariului, a o destina unui scopu filantropicu — invetiatoreacu.

Apelediu la spriginulu fratiloru invetiatori romani, cari in acestu manualu practic voru afla — siguru unu conducatoriu la progresu in acestu ramu.

DD. cari dorescu a ave acestu manualu, suntu rogati de tempuriu a se adresu

subscrisulu — spre orientare. In Beregsau comitat. Temisiorei.

Emericu Andreescu,
invet.

Raportu comerciale.

Sabiu 10 Aprilu n. Tempulu schimbaciun mai multu amenintia decatu ploua. Ventu destulu. Ter-gulu a fostu cantatu binisoru; dara pretiurile inca s'au tienutu, fiindu intrebare de tote cerealele aduse in piatia. Gra'u 7 fl. 67 xr. frumos, 7 fl. 33 xr. mestecat, 7 fl. 13 xr. qualit. infer.; secaru 5 fl. — xr. pana 4 fl. 67; orzu 4 fl. 33; ovesu 2 fl. pana 1 fl. 73 xr.; cucuruza (porumbu) 3 fl. 87—4 fl. — xr.; cartofi 2 fl. 40 xr. galat'a austriaca.

Cane'p'a 18—20 fl. maj'a.
Lintea 6 fl. 67 xr.; mazarea 6 fl. 67 xr., Fasolea 5 fl. 67 xr.

Fenu legatu 1 fl. 30, nelegatu 1 fl. 10 xr., paio lungi 80 xr., scurte 70 xr. maj'a.

Lenne de focu 8—10 fl. stang. austr.

Carnea de vita 18—22 cr. p., de porc 26 xr. Un-sorea 79 xr. pana la 1 fl. 20 cup'a.

Burs'a de Vien'a.

Din 29 Martie (10 Apr) 1874.

Metalicele 5%	69 30
Imprumutulu nationalu 5% (argintu)	73 85
Imprumutulu de statu din 1860	103 50
Actiuni de banca	758 —
Actiuni de creditu	192 75
London	112 25
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	74 —
„ „ „ Temisioreno	73 50
„ „ „ Ardelenesci	73 —
„ „ „ Croato-slavone	75 60
Argintu	105 70
Galbinu	— —
Napoleonu d'auru (poli)	8 97

Concursu.

Devenindu in Vacantia, in protopopiatulu Branului, — clas'a intia, cu 302 familii, seu 1278 suflete; pentru rentregirea ei se escrie concursu, pana la 30 Aprilie a. c.

Emolumintele acestei parochii sunt:

1. Venitul dela tacsele stolare sigore, — regulate prin autoritatile competente, — apoi acel'a dela umblarea cu S. cruce in ajunulu botediuului, tote aceste calculate pre bas'a protocolorulu matriculare dopa calcululu mediu alu celoru cinci ani din urma, se urca la suma anualu de 300 fl.

2 o portiune canonica de 15 jugere catastrale pamentu arabilu comasatu... computatu-la 300 fl.

3 o subventiune din cas'a adiala de cate 200 fl. pre totu anulu. — Care tote dau summ'a de 800 fl.

Dela concurrenti se cere, — prelanga cursulu clericalu, se fia terminatu studiile gimnasiali si sa fia depusu esamenule de maturitate, iera recurseru loru inviduie in sensulu „dispusetiuniloru provisorie pentru regularea parochiorulu“, le voru inainta subscrisulu, pana la terminulu mai susu disu.

Zernesci in 21 Martiu 1874.

In contielegere cu comitetulu paroch.

Ioanu Metianu

(1—3) Prot.

Celu mai nou si mai mare
depositu de orologe in
Sabiu.

la

IOHANN BUSCHEK

orologieriu,

Uliti'a Cisnadiie Nr. 16 vis-a-vis de Hotelulu

„La Coron'a Ungariei“.

Recomenda orologe sele de auru si argintu de I calitate, de Genf, alesi personalminte si probate prin oficiu, cu garantia de 1—2 ani.

Orologie de argintu cu cate fl. 13, 14, 16, 18, 20, 24, 26, 28, 30—40.

Orologie de auru cu cate fl. 28,

30, 32, 34, 36, 40, 45, 50, 60, 70—150.

De I calitate orologe cu pendulu,

o decore pentru ori-ce locuinta cu cate

fl. 28, 30, 32, 34, 36, 38, 40, 44, 46,

50, 60, 70—150.

Orologie de biroulu francesu, de

marina si desteptatorie (Wecker) etc.

Lantiuri de aur si argintu, pro-

bate prin oficiu si adeca: Lantiuri de

argintu cu cate fl. 3, 4, 5 pana la 12,

de aur: Lantiuri de gatu cu cate fl.

32, 34, 36, 40, pana la 80 si 150.

Reparaturele se facu dupa mo-

dulu celu mai nou selu si cu garantia

de unu anu.

Pretiu curinte mai detaiatu gratis et franco.

(2—20)